

KINNITATUD
Andre küla üldkoosolekul 25.10.2012. aastal
ja muudetud 03.12.2015. a üldkoosolekul

Põlva valla
Andre küla arengukava
2016–2025

Andre 2015

SISUKORD

Sissejuhatus.....	3
Küla ajalugu.....	4
Küla asukoht.....	7
Küla looduslikud olud.....	7
Küla elanikkond.....	7
Küla sotsiaalmajanduslikud olud.....	8
SWOT-analüüs.....	10
Visioon ja üldeesmärgid	11
Tegevuskava aastani 2025.....	11
Arengukava elluviimine, seire ja muutmine	13

Sissejuhatus

Andre külaelanike esimene üldkoosolek toimus 27.09.2011 Põlva valla eestvedamisel valla üldarengukava koostamiseks info kogumise raames. Eraldi Andre küla arengukava koostamist hakati planeerima esmakordselt 2011. aasta novembris, kui valiti külavanem. Andre küla esimeseks külavanemaks valiti Roomet Rattus (taasiseseisvumise järgselt). Esimese küla arengukava koostamiseks viidi läbi külavanema eestvedamisel mitmeid arutelusid ning koosolekuid (*kokku osales kolmel üldkoosolekul ja aruteludel üle 80 inimese*).

2015. aasta novembris algatati külavanema eestvedamisel küla arengukava muutmine. 3. detsembril 2015 toimus küla üldkoosolek, kus külavanem andis ülevaate olemasoleva arengukava elluviimisest ning tegi ettepanekuid arengukava täiendamiseks koostöös külaelanikega. Ühise kooskõlastuse saanud ettepanekud kinnitati arengukava tegevuskavasse ning värskendati kogu arengukava andmeid.

Käesolevat arengukava annab ülevaate küla ajaloost, asukohast, looduslikest oludest, elanikkonnast ja sotsiaalmajanduslikust olukorrast. Aruteludelt ja üldkoosolekult kogutud info alusel uuendati eesmärgid ja tegevused, koostati SWOT analüüs, kus on välja toodud Andre küla hetkeolukorra tugevused, nõrkused ja võimalused ning mille alusel kinnitati tegevuskava aastani 2025.

Küla ajalugu

Andre küla ajaloost on võimalik välja tuua kaks peamist kohaliku eluolu „mootorit“, milleks on Sika veski ja Sika külakool (hilisem Peri Põhikool). Tänapäevaks on nii veski kui ka kool oma tegevused lõpetanud, kuid pakuvad ajaloo huvilistele endiselt palju kõneainet.

SIKA VESKI

Sika veski, mis asetses Peri oja paremal kaldal, sai oma nimetuse küla nime järgi. Sika veski asutamise aega ei teata. Mölder Paul Tobrelutsu (suri 1971. aastal) ütluste järgi on veski kuulunud kunagisele Massa talule (perekonnanimi Leotoots). P. Tobrelutsu sõnul ehitati veski ilmselt paruni teadmata, sest kui ta veski olemasolust teada sai, tunnistas ta veski Peri mõisa omanduseks. Parun laskis veski juurde ehitada ka elumaja. Õieti ei olnud parunil veskit mõisale vajagi, sest Peri mõisaveski suutis mõisa vajaduse rahuldada. Seetõttu müüs mõisaomanik Sika veski Lutsu küla kõrtsimehele ja möldrile Juhan Kolgale, seda arvatavasti 18. sajandi lõpul või keskel. Juhan Kolga poeg Saamo (Samuel) ehitas seejärel 7,5 m laiuse veskikoja, pani teise kivipaari juurde ja sellele ka teise vesiratta, ehitati sild üle oja ning elumaja otsa poeruum.

Pärast veebruarirevolutsiooni müüs S. Kolk veskikoha Nursi mehele Jaak Roosile, kes seadis veski juurde linamurdmise ja -puhastamise seadmed. Ta ehitas ka rehe linade kuivatamiseks. Pärast seda, kui Jaak Roosi tütar oli abiellunud Jõhvi möldri Rosenbergiga ja pärast veskiomaniku surma, otsustasid pärijad anda veski rendile. Veskirentnikuks tuli Lutsu külast pärinev Paul Tobreluts. Ta tuli Võhandul asetseva Ojasuu veski rentniku kohalt, kus oli olnud 8 aastat.

1935. aastal asuti veskit ümber ehitama ja P. Tobreluts mõjutas peremehi, et remont tuleks kvaliteetne. Veski sisseseadmise uuendamise viis isiklikult läbi P. Tobreluts ja temal vähendati sellega aastarenti 450 krooni võrra.

1940. aasta sügisel võeti veski omanikelt ära ja anti P. Tobrelutsule. Fašistliku okupatsiooni ajal tuli jälle maksta renti, seekord natuuras. 1944. aasta sügisel anti veski tagasi P. Tobrelutsule, kes täitis kõiki kohustusi, mis möldrilt nõuti. 1947. aasta sügisel kuulutati Sika veski kulaklikuks majapidamiseks ja pool kulakumaksust maksti äragi. P. Tobreluts pöördus juristi poole, kelle abiga anti Võrumaa TNS Täitevkomiteele korraldus kulakumaksust vabastamiseks. Küsimust arutati Põlva Vallakomitees Võrumaa TNS Täitevkomitee sekretäri R. Treipi eesistumisel. Seal selgitas P. Tobreluts, et pole kunagi veskiomanik olnud ja võõrast jõudu pole kasutanud.

1947. aastal anti veski Võrumaa TNS Täitevkomitee Põlva osakonnale üle ja möldriks määrati P. Tobrelutsu vanem poeg Albert. Ta sai sellel kohal olla vaid ühe aasta ja siis määrati A. Tobreluts Mooste valla Kauksi veski juhatajaks, kus ta oli 7 aastat. Sika veski jäi esialgu seisma, sest P. Tobreluts oli vahepeal määratud Peri veski möldriks.

1. oktoobril 1950. aastal jagati Võrumaa rajoonideks ja Sika veski jäi Põlva rajooni TSN TK Tööstuskombinaadile. 1955. aastal andis Põlva Kombinaat selle kolhoosile "Oktoobri Võit". 1957. aastast alates oli möldriks P. Tobrelutsu noorem poeg Ilmar, kes täitis möldri kohuseid praktiliselt oma surmani 1991. aastal.

Veskilisi käis Sika veskis koguni 10 km kauguselt. Peamised veskilised oli naaberküladest: Meemaste, Naruski, Sooküla jne taludest. (*Allikas: Haidak, Fr. (1971). Veskid Peri ja Ora jõgedel.*)

PERI KOOL

Andre küla haridus- ja kultuuriajalugu on seotud Peri kooliga, mis asutati 1766. aastal, sest Peri mõisa rentnikule Georg Magnus von Glasenappi'le oli tehtud korraldus rajada Peri mõisasse kool, et täita Liivimaa kindralkuberneri Georg von Browne'i poolt välja antud koolipatendi nõudeid. Senini oli õpetatud talulapsi

kodus. Mõisa rentnik tegi Sika kõrtsmikule Ala-Madisele kohustuseks õpetada 12-14-aastaseid lapsi lume tulekust lume minekuni, et koolitöö ei segaks põllutöid. Koolisundust ei olnud ja koolitöö toimus 3 korda nädalas kõrtsi eeskambris. 18. saj. viimasel veerandil ehitati Peri mõisa maadele koolihoone praeguse koolihoone lähedusse. Väikeses hoones oli üks tare, üks ahi, kolm akent ja õlgkatus ning klassiruumil oli muldpõrand ja sees pikk laud.

1904. aastal reorganiseeriti kool Peri Ministeeriumikooliks. Raamatud olid venekeelsed ja õpetamine venekeelne. Koolitöö oli kuiv ja mehaaniline tükitöö, tugines tuupimisele ja mälu koormamisele. Õpilased otsisid võimalusi selle vältimiseks. 1917. aastal lõppes Peri Ministeeriumikooli tegevus, kool reorganiseeriti ning nimetati Sika Algkooliks. 1937. aastal muudeti kool omakorda Peri Algkooliks. Perioodil 1959–1967 kandis kool erinevaid nimetusi: Peri 7-aastane kool ja Peri 7-kl. Kool. 1986. aasta sügisest 1988. aastani oli Peri 8-klassiline, 1988. aastast 9-klassiline kool. 1988. aastal alustati kapitaalsete ümberehitustega koolihoone sise- ja väliskujunduses (*Allikas: Kusnets, K. (2008) Peri kool 1766-2004*).

2004. aastal suleti Peri Põhikool laste arvu vähenemise tõttu. Hetkel on koolihoone säilinud ja märgistatud tahvliga ning kooliaias asub mälestuskivi. Koolihoone II korruse endises klassiruumis avati 2008. aastal Peri kooli kultuuri- ja haridusajalugu käsitlev ja eksponeeriv püsinäitus kõigile huvilistele, mis sai teoks tänu endistele õpetajatele Koidu ja Heino Kusnetsile, Seltsing „Peri kooli vilistlased“ ja Põlva Vallavalitsuse finantseerimisele. Endine koolihoone koos kinnistuga on antud Põlva valla poolt pikaajaliselt (30 aastaks) tasuta kasutusele MTÜ Põlvamaa Puuetega Inimeste Kojale.

Küla asukoht

Tänapäeva Andre küla piiridesse jääb ka Sika küla. Küla asub Põlva maakonnas, Põlva valla kagupoelses osas ja piirneb Laheda valla Himma külaga. Andre küla otsesteks naabriteks valla küladest on Meemaste, Peri ja Tromsi küla. Põlva linn asub umbes 8–9 km kaugusel sõltuvalt asukohast Andre külast. Andre küla läbib suurematest maanteedest Rosma–Tiike–Leevi maantee. Küla asend võimaldab külaelanikel käia tööl Põlvas ja selle lähiümbruses, kui ka Tartus (55 km) ja Võrus (24km).

Alates 26. oktoobrist 2013 ühinesid Põlva vald ja Põlva linn ning moodustus uus omavalitsusüksus Põlva vald, mille koosisus on 27 küla (sh Andre küla) ja üks vallasisene linn Põlva.

Küla looduslikud olud

Andre küla asub Kagu-Eesti lavamaal, mida läbivad Ahja lisajõgede ürgorud. Küla läbib üks lisajõgi – Peri jõgi, nüüdseks Peri oja. Ürgorgu kaunistavad kõrged kaldad ja väga liigirohke taimestik koos segametsadega. Ürgorus on palju looduslikke allikaid, mis toidavad värsket ja puhta veega Peri oja. Andre küla ümbritsevad metsad ja põllud, mis on suures osas kohalike talude omanduses.

Küla elanikkond

Andre külas elab Rahvastikuregistri andmetel 01.12.2015. aasta seisuga **66** inimest: sh **21** last (0–18 eluaastani), **30** tööalist inimest (19–63 eluaastani), **15** eakat (alates 64 eluaastast).

2015. aastal 66 inimest	2009. aastal 70 inimest
2013. aastal 75 inimest	2008. aastal 72 inimest
2012. aastal 72 inimest	2007. aastal 68 inimest

2011. aastal 72 inimest	2006. aastal 69 inimest
2010. aastal 67 inimest	2005. aastal 66 inimest

Võrdluseks võib välja tuua, et küla elanike arv on püsinud suhteliselt stabiilselt (66-72 inimest) viimase kümne aasta jooksul.

Küla sotsiaalmajanduslikud olud

01.12.2015. a seisuga on Äriregistri andmetel registreeritud Andre külla: mittetulundusühinguid (MTÜ) **2**, osühinguid (OÜ) **4** ja füüsilisest isikust ettevõtjaid (FIE) **4**.

Aktiivne seltsielu külarahva vahel kuni külavanema valimiseni puudus. 2010. aastal loodi seltsing „Peri kooli vilistlased“, kes korraldasid Andre külas Peri koolis vilistlaste kokkutulekuid, kooli territooriumil korrastustalguid, korraldasid ja tähistasid Peri kooli 245. aastapäeva ning aitasid kaasa endisesse koolihoonesse kultuuri- ja haridusajalugu käsitleva ja eksponeeriva püsinäituse loomisel.

Külas puuduvad avaliku kasutusega külaplatsid ja seltsiruumid. Külaelanikud kasutavad endise Peri koolihoone ruume kogunemiseks ja üldkoosoleku läbiviimiseks MTÜ Põlvamaa Puuetega Inimeste Koja lahkkel vastutulekul.

MTÜ kasutuses olev Peri koolihoone on MTÜ poolt hästi hooldatud ja korrastatud, aga kinnistul asuvad suuresti lagunened abihoonete korrastamine käib üle jõu. Kahjuks vajavad mõned rajatised elanikkonna ohutuse tagamiseks lammutamist. Külaelanike abiga ning koostöös Põlva vallaga saab kinnistul olevate ohtlike rajatiste lammutamist korraldada. Samuti peab küla läbi kaaluma ja otsustama, kas kooli kinnistul asuvaid rajatise soovitakse taaskasutusse võtta ning kui kulukas saab olema avaliku kasutusega rajatiste väljaarendamine.

Värskelt valitud külavanema ja tema abiliste koostööna korraldati 2012. aastal esimesed ühisüritused: veebruarikuus vastlapäeva ja aprillis jüripäeva tähistamine.

Need üritused toimusid külaelanike eramaadel. Juunikuus toimus lahkete vendade Kurikute vanaisa talumaadel küla jaanituli.

Külaelanikud loodavad jätkata algatatud tähtpäevade tähistamise traditsioone ja algatada uusi, et vähemalt kolm korda aastas kokku saaks tulla. Vajalik on kokku leppida ühisürituste läbiviimiseks võimalikud seltsiruumide ja külaplatsi/de asukohad.

Haridus

Kuni 2004. aastani tegutses Andre külas haridusasutus Peri Põhikool. Hetkel on lastel võimalus haridust omandada Mammaste Lasteaed ja Koolis, Põlva Põhikoolis ja Põlva Ühisgümnaasiumis.

Koostöö

Andre küla teeb koostööd MTÜ Puuetega Inimeste Kojaga, kes asub ja haldab endist Peri põhikooli hoonet ja kinnistut. Külarahvas saab hetkel kasutada koolihoone ruume koosolekute pidamiseks ja vajadusel seltsitegevuseks.

Lähim raamatukogu ja suurem külakeskus asub Peri külas, kus külarahvas saab raamatuid koju laenutada, avatud internetipunkti ja külakeskuse saali kasutada.

Andre külavanem esindab Andre küla Põlva Valla Külavanemate Seltsi liikmena ning teeb ja vahendab aktiivset koostööd teiste Põlva valla küladega.

SWOT analüüs

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Elu- ja looduskeskkond ❖ Stabiilne püsielanikkond ❖ Pika ajaloo küla ❖ Teedevõrgu olemasolu ❖ Küla MTÜ olemasolu ❖ Ajalooline taust: PERI KOOL, SIKI VESKI ❖ Seltsing „Peri kooli vilistlased“ ❖ Kooli hoonete avatud kasutamise võimalus, hea koostöö MTÜga Põlvamaa Puuetega Inimeste Koda ❖ Põlva keskuse lähedus ❖ Aktiivne talispordi harrastajate seltskond ❖ Külavanema olemasolu ❖ Nooruslik ja aktiivne elanikkond ❖ Ühisüritused 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Hõre bussiliiklus ❖ Peri kooli kinnistul asuvad ohtlikud ja lagunevad objektid sh spordi- ja mänguväljakud ❖ Aktiivsel kasutusel lumelaua mägi on väljaarendamata ❖ Kõvakattega teede puudumine ❖ Külaplatsi puudumine
Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Andre külakeskuse, seltsiruumide ja külaplatsi välja arendamine ❖ Traditsioonide ja ühisürituste jätkamine ning arendamine ❖ Peri kooli kinnistu ja kinnistul olevate objektide korrastamine ❖ Lumelaua laudurite mäe välja arendamine, täiustamine ❖ Põlva valla metsaga kaetud kinnistul hooldustööde läbiviimine 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Külaelanike passiivsus ❖ Külaelanike vähenemine ja vananemine

Andre küla visioon aastani 2025

Andre külas on kokkuhoidev aktiivne elanikkond ja palju ettevõtlike noori. Kõik külas asuvad kinnistud koos eluhoonetega on asustatud ja hooldatud. Külas toimub aktiivne seltsielu ja ühistegevus väljaarendatud külaplatsidel ning seltsiruumides. Säilitatud on puhas loodus- ja elukeskkond. Teedevõrgustik on aastaringelt hooldatud ja mitmed teed on ehitatud kõvakatte alla.

Üldeesmärgid

1. Andre külaelu aktiviseerimine ja ühistegevuse arendamine.
2. Aktiivsete tervislike vabaajaveetmise võimaluste loomine.
3. Andre küla loodus- ja elukeskkonna parendamine, viidastamine ning säilitamine.
4. Koostöö arendamine ja laiendamine Põlva valla külade, kolmanda sektori ja ettevõtjatega.

Tegevuskava aastani 2025

Nr	Tegevus	Läbiviimise aeg	Läbiviija/vastutaja
1.	Andre külaplatsi, spordi- ja mänguväljakute väljaarendamine (sh infrastruktuur)	2016–2025	Külavanem, külaelanikud, MTÜd, seltsingud, Põlva vald
2.	Küla seltsiruumide kohandamine ning sisustamine	2016–2025	Külavanem/ külaelanikud, MTÜd, seltsingud
3.	Seltsingu ja/või MTÜ loomine. Sh koolituste/huviringide korraldamine. Koostöö arendamine teiste külade, kolmanda sektori ning ettevõtjatega jne	2016–2025	Külavanem/ külaelanikud/ MTÜd, seltsingud

4.	Kogukonnas seltsitegevuse arendamine, sh ettevõtluse algatamine	2016–2025	Külavanem/ külaelanikud/ MTÜd, seltsingud
5.	Andre külla talusiltide ja infotahvlite tellimine ning paigaldamine.	2016–2025	Külavanem/ külaelanikud, MTÜd, seltsingud,
6.	Lumelauamäe täiustamine (väljaarendamine)	2016–2025	MTÜ Mässer, kolmas- ja erasektor külaelanikud
7.	Peri kooli kinnistu objektide uuendamine ja korrastamine	2016–2025	Põlva vald, MTÜ Põlvamaa Puuetega Inimeste Koda, külavanem/ kolmas sektor
8.	Vaatamisväärsuste ja loodusobjektide kaardistamine, korrastamine ja tähistamine	2016–2025	Külavanem/ kolmas sektor/ külaelanikud
9.	Matkaradade kaardistamine, maa omanikega kooskõlastamine ning tähistamine	2016–2025	Külavanem/ kolmas sektor/ külaelanikud
10.	Naabrivalve	2016–2025	Külavanem/ kolmas sektor/ külaelanikud

Küla arengukava elluviimine, seire ja muutmine

Andre küla arengukava elluviimist koordineerib külavanem koos küla aktiiviga. Konkreetse suuremate investeeringute planeerimisel tuleb külavanemal kooskõlastada tegevust külaelanikega küla üldkoosolekul. Küla arengukava saab muuta ja täiendada ainult küla üldkoosoleku otsusega. Külavanem peab korraldama vähemalt ühe külaelanike üldkoosoleku aastas, kus annab ülevaate oma tegevusest ning koos aktiiviga ülevaate arengukavas planeeritud tegevuste elluviimisest. Arengukava tegevuskava kooskõlastatakse Põlva Vallavalitsusega.